

բորորն ալ գորսիգացի, ինչպէս որ ետ-
քը ըսին ինծի:

— Այո, ըսաւ Օրսոյ՝ որուն աչքերը
փայլատակեր էին այս պատմութեան
միջոց. քաջութեամբ ետ քաշուեցան և
արծիւնին հետերնին տարին. բայց կըտ-
րիճներուն երեքին երկուքը Վիգգորիա
դաշտին մէջ քուն կ'ըլլան:

— Գիտե՞ս արդեօք ջոկատին հրամա-
նատար պաշտօնակալին անունը:

— Իմ հայրս էր. այն միջոցին 18դ
վաշտին մեծագոյն սպայ էր (Major),
և նոյն օրուան տխուր պատերազմին
մէջ ցրցուցած արիութեանն համար
հազարապետ անուանեցաւ:

— Հայրդ. կ'երզնու՞մ գլխու՞ կտրիճ
զօրական էր: Ո՛ւր էր թէ տեսնայի զին-
քը. տարակոյս չկայ որ կը ճանչնայի:
Ո՞ղջ է հիմա:

— Ձէ, պատասխանեց երիտասարդը
թեթեւ մը գոյնը նետելով:

— Վաղերբու գտնուեցա՞ւ:

— Այո, բայց պատերազմի դաշտին
վրայ մեռնելու բազմը չունեցաւ... Գոր-
սիգայի մէջ մեռաւ երկու տարի ա-
ռաջ... Ո՛հ, ինչ աղուոր է աս ծովը.
տասը տարիէ 'ի վեր Միջերկրականը
չեմ տեսած: — Միջերկրականն Ովկիա-
նոսէն աւելի գեղեցիկ չե՞րեար աչքիդ,
ազնիւ օրիորդ:

— Շատ կապոյտ է, ըսաւ լիւզիա...
և ալիքը վեհութիւն չունին:

— Վայրենի գեղեցկութիւն կը սիրես
կարծեմ. անանկ է նէ Գորսիգայի պի-
տի հաւնիս:

— Աղջիկս ամէն սովորականէ զուրս
բան կը սիրէ, զրուցեց հազարապետը.
անոր համար իտալիա անախորժ երե-
ցաւ իրեն:

— Ես իտալիոյ մէջ Բիզա քաղաքը
միայն կը ճանչնամ, ըսաւ Օրսոյ, ուր
քիչ մը ատեն դպրոց գացի. բայց զար-
մացած եմ գերեզմանատեղոյն (Գաւմ-
բոյ-Մակոյոյ), մայր եկեղեցւոյն, ծուռ
զանգակատանը, բայց մանաւանդ գե-
րեզմանատեղոյն վրայ. անտարակոյս
կը յիշէք Օրկանեա պատկերահանին
Մահուան նկարը. անանկ միտքս մնա-

ցած է ինչուան հիմա, որ կրնամ ծրա-
զրել տեղն 'ի տեղը:

Լիւզիա վախնալով որ երիտասարդն
իտալիոյ վրայ գովեստները կ'երկնցընէ,

— Շատ աղուոր է, ըսաւ յօրանջե-
լով: — Ետքը թողութիւն կ'ընես, հայր,
գլուխս քիչ մը կը ցաւի, վար պիտի
իջնամ:

Հօրը ճակատը պաղաւ, գլխով բա-
րեւ տուաւ Օրսոյի և վար իջաւ: Ան ա-
տեն հազարապետն և Օրսոյ որսորդու-
թեան և պատերազմի վրայ խօսեցան:
Իրարու խօսքերէն իմացան որ Վաղեր-
բուի մէջ իրարու դիմաց են եղեր, և
թէ անշուշտ շատ մը գնտակներ իրա-
րու պարպած են. ասով սկսան իրարու
հետ կապուիլ: Նաբոլէոնի, Ուէլլինկդը-
նի և Պիլիսէրի վրայ պարսաւներ զը-
տան. ետքը մէկտեղ այժեամն, կինճ
ու վայրի ոչխար որսացին: Երբոր գիշե-
րը շատ առաջ գնաց և պոյսոյի վեր-
ջին շիշը պարպուեցաւ, հազարապետը
նորէն տեղակալին ձեռքը սխմեց և բա-
րի գիշեր մաղթեց. ետքը իրարմէ բաժ-
նուեցան և պառկելու գացին:

ՄԼԻԻՄԼ:

Շարունակութիւնը գալ թերթով:

Արդի Եշտպաւսի Հայերէնագիտաց
երկստիքութիւնը:

Աս վերջի տարիներուս եւրոպացի
հնագէտ ուսումնականաց մեր ազգին
պատմութեանը, աշխարհագրութեանը,
լեզուին և այլ յիշատակացը նուիրած
գրաւոր աշխատութիւնները, և մանա-
ւանդ հետզհետէ այնպիսի գիտուն և
նշանաւոր գրիչներու թիւն աւելնալը,
որ մեզ ազգին վերաբերեալ ծանօթու-
թիւնները իրենց մտաւորական գոր-
ծունէութեանը արժանաւոր ճարակ կը
համարին, յայտնի ապացոյց մըն է, որ
քաղաքակիրթ Եւրոպան անտարբեր ա-
չօք չնկատէր աս արեւելեան ժողովուր-
դը, որուն անցեալը կը ցուցնէ արեւ-

մտեան ձրիւք ճոխացեալ ազգ մը յառաջապահ գունդ կանգնած Ասիոյ դուռը, անոր խորերէն՝ Եւրոպիոյ քաղաքակրթութիւնն ողողանելու սպառնացող վայրենի ժողովրդոց դէմ, և թէ պէտ այն համայնաշինջ բռնութեան հարուածոցը տակ ինքն ամենէն առաջ ընկճած երևայ, սակայն պատմութիւնն ինքնին վկայ է, որ այս ափ մը ժողովրդը դեան դիւցազնական դիմակալութիւնը ոչ սակաւ ժամանակ հզօր թուա՞նք եղաւ բարբարոսութեան ալեաց դէմ և արեւմտեան Ասիոյ կողմանէ ուշացուց քաղաքակրթութեան անկումը:

Մեր ազգին թէ խաչակրաց ատեն և թէ անկէ դուրս արեւմտեան ժողովրդոց ըրած աշալուրջ ձեռնտուութիւն:

ները, արդի եւրոպացի գրագիտաց 'ի պատմութենէ ծանօթ ըլլալով և մէկալ կողմանէ արեւելքի հիմակուան ինկած ազգաց մէջ Հայուն արեւմտեան քաղաքակրթութեան գաղափարաց զարմանալի ընդունակութիւնը տեսնալով իրաւամբ մեր ազգին վրայ սէր ու համարում սկսան ցուցնել. անոր համար մենք ալ մեզի երախտագիտութեան պարտք կը սեպենք այսպիսի հայասէր օտարաց անուններն ու իրենց հայախօս երկասիրութիւնները մեր ազգայնոց մէջ ալ հռչակել: Աս անգամուս կը դընենք 1861-1862 տարւոյն մէջ մեր ազգին վրայօք ելած գրութեանց ցուցակ մը, որչափ որ մեր ծանօթութեանը հասած է:

Պ. ՊՐՈՍԷ

Ա. Անուոյ տեղագրութեանը նկատմամբ Ալիշանեան Հ. Ղևոնդ վարդապետին Մեծ Հայոց Տեղագրութեան քանի մը կտորներուն քննադատութիւնը: (Ասիական խմբագրութիւնք քաղեալ Բեդրպուրկի գիտութեանց կայսերական ճեմարանին Յիշատակատետրէն. Հատ. Դ. էջ 255-269):

Բ. Քննադատական վերլուծութիւն ընդհանուր պատմութեան վարդանայ: Առաջին տպագրութիւն հայկական բընագրին ու ռուսերէն թարգմանութիւն 'ի Պ. Ն. Էմինեանէ: (Ի Յիշատակագիրս կայսերական ճեմարանին գիտութեանց Բեդրպուրկի. Պրակ Է. Հատոր Դ. Թիւ 9. Ընթերցեալ 7 մարտ. 1862):

Պ. ՏԻԼԼՈՐԻԷ (ԵԴՈՒԱՐԴ).

Գ. Խաչակրաց ժամանակ փոքր Հայոց թագաւորութեան քաղաքական, կրօնական ու տեսական կազմութեանը վրայ հետաքննութիւնք: Բարիդ. Կայսերական Տպարան. 1862. (Քաղուածոյ Թիւ 3. Ասիական Օրագրէն 1861 տարւոյ):

Mr. BROSSET.

1. Examen critique de quelques passages de la Description de la Grande-Arménie du P. Léon Alishan, relatifs à la topographie d'Ani. (Mélanges Asiatiques du Bulletin de l'Académie Impériale des Sciences de St-Petersbourg. Tome IV. page 255-269)

2. Analyse critique de la Всеобщая истопия de Vardan. Édition princeps du texte arménien et traduction russe, par M. N. Emin. (Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de St-Petersbourg. VII Série. Tome IV, N.º 9. Lu le 7 mars. 1862).

Mr. DULAURIER (ÉDOUARD).

3. Études sur l'Organisation politique, religieuse et administrative du royaume de la Petite-Arménie à l'époque des Croisades. Paris. Imprimerie Impériale. 1862. (Extrait N.º 3 de l'année 1861 du Journal asiatique).

Պ. ԼԱՆԿԼՈՒԱ (ՎԻԳՆՈՐ) .

Դ. Թուղթ առ Պ. Պրոսէ, Ռուբինեան հարստութեան ու Լուսինեան ցեղի Հայաստանի թագաւորաց յաջորդութեանը վրայ ըստ արեւելեան և արեւմտեան աղբերաց: (Ասիական խմբագրութիւնք քաղեալ Բեղրպուրկի գիտութեանց կայսերական ձեմարանին Յիշատակատետրէն: Հատոր Դ. ընթերցեալ 'ի 4 Սեպտեմբեր 1861):

Ե. Ուղևորութիւն 'ի Կիլիկիա և 'ի Տորոսի լեռները 1852-1853 տարիներուն մէջ, Կայսեր հրամանաւր ու Հասարակաց կրթութեան Պաշտօնէին և Արձանագրութեանց ու Բանասիրական Ուսմանց ձեմարանին հովանաւորութեամբ: Բարիզ. 1861. Առ Տիւրքայ:

Զ. Խորհրդածութիւնք Հայաստանի յարաբերութեանց ընդ Գաղղիոյ Միջին դարու մէջ. (Հանդէս Արեւելից, 1861):

Է. Տեղեկագիր առ վսեմափայլ Պաշտօնեայ Հասարակաց կրթութեան Ռուսական և այլն, Դուրինի գիւանացը վրայ. 1861:

Ը. Հետազօտութիւնք Մովսէսի Խորենացւոյն Հայոց Պատմութեան աղբերացը վրայ: (Յիշատակատետր Բեղրպուրկի գիտութեանց կայսերական ձեմարանին. Հատոր Գ. էջ 531-583, 1861):

Թ. Յիշատակագիր ձենովայի Հասարակապետութեան յարաբերութեանցը վրայ՝ Փոքր Հայոց քրիստոնեայ թագաւորութեանը հետ յի ու յի դարերուն մէջ: (Յիշատակագիրք Դուրինի գիտութեանց թագաւորական ձեմարանին: — Պրակ Բ. Հատոր ԺԹ. 1861):

Ժ. Ուղևորութիւն 'ի Կիլիկիա ու Տորոսի լեռները. (Օրագիր, Շրջագայութիւն Աշխարհի. Թիւ 125. Բարիզ. Հաշէղ. 1862):

Mr. LANGLOIS (VICTOR).

4. Lettre à M^r. Brosset, sur la succession des rois d'Arménie de la dynastie de Roupèn et de la maison de Lusignan, d'après les sources orientales et occidentales. (Mélanges asiatiques tirés du Bulletin de l'Académie Impériale des Sciences de St-Pétersbourg. Tome IV. lu le 4 Septembre 1861).

5. Voyage dans la Cilicie et dans les montagnes du Taurus, exécuté pendant les années 1852-1853 par ordre de l'Empereur et sous les auspices du ministre de l'Instruction publique et de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres. Paris. 1861. Chez Duprat.

6. Considérations sur les rapports de l'Arménie avec la France au moyen-âge (Revue de l'Orient, 1861).

7. Rapport à S. E. M^r. Rouland ministre de l'Instruction publique etc., sur les Archives de Turin. 1861.

8. Études sur les sources de l'histoire d'Arménie de Moïse de Khorèn. (Bulletin de l'Académie Impériale des Sciences de St-Pétersbourg. Tome III, page 531-583.) 1861.

9. Mémoire sur les relations de la République de Gènes avec le royaume chrétien de la Petite-Arménie pendant les XIII et XIV siècles. (Memorie della Reale Accademia delle scienze di Torino. Serie II. Tomo XIX. 1861).

10. Voyage dans la Cilicie et dans les montagnes du Taurus. (Journal Le Tour du Monde, N°. 125. Paris. Hachette. 1862).

ԺԱ. Քաղաքացի ի Ժամանակագրու-
թեանէ Սմբատայ իշխանին Պապառօնի
գունդատապլին Հայոց, հանդերձ իրեն
շարայարողին հատուածովը. Թարգմա-
նեալ առաջին անգամ հայկական բնա-
գրէն Բարիզու ու Մոսքուայի տպագրու-
թեանց վրայէն: — Բեդրպուրկ. 1862:
(Ի Յիշատակագիրս Բեդրպուրկի գի-
տութեանց կայսերական ճեմարանին.
Հատոր Դ. Թիւ 2):

Պ. Ա. ՄՈՐԴՏԴՄԱՆ.

ԺԲ. Յաղագս հնոց փոխգական լե-
զուի. ճառ ընթերցեալ ի ճեմարանի
ուսմանց Պաւլերայ ի 4 յունուարի
1862. և տպագրեալ յօրագրի նորին:
Հեղինակն կը ջանայ հայերէն բառիւք
կարդալ ու Թարգմանել Փ. Ասիոյ փը-
ռիզացի արձանագիրները:

Պ. ԲՈՒԲԲԱԴԻ (ԼՈՐԵՆՑՈ).

ԺԳ. Օրհնութիւնք առ Աստուած ա-
մէն զարերու ու ամէն զլիսաւոր հին և
արդի Ժողովրդոց. — Մասն Հնոց. — Հայ-
կական Երգք: Քասդէլֆրանկոյ, ի տը-
պարանի կայսերանոյ Լոնկոյ. 1862:

11. Extrait de la Chronique de Sempad,
Seigneur de Babaron, Connétable d'Arménie;
suivi de celle de son continuateur et traduit
pour la première fois de l'arménien, sur les
éditions de Moscou et de Paris. — St-Péters-
bourg. 1862. (Inséré dans les Mémoires de
l'Académie Impériale des Sciences de S.^t-Pé-
tersbourg. Tome IV. N.º 6).

Dr A. D. MORDTMANN.

12. Ueber die altphrygische Sprache.

Dr PUPPATI (LORENZO).

13. Inni a Dio di tutti i tempi e delle
principali nazioni antiche e moderne. — Parte
Antica. — Inni Armeni. Castelfranco, dalla Ti-
pografia di Gaetano Longo. 1862.

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՄԱՆՐ ԴԻՏԵԼԻՔ

Յոռցակ Թագաւորաց և իշխանաւորաց Եշրոպայ

Աստեղանիւքն իրենց արտաէն ընկած քաղաւորքն են:

Աղէքսանդր Բ կայսր Ռուսաց
Աղէքսանդր Դուքս Անհալտ-Պրոսպուրկի
Ապաիւլ-Ազիզ Խան
Ատոլփոս-Գէորգ իշխան Հաւենպուրկ-Լիբքէի
Ատոլփոս դուքս Նասսաւի
Բեռնարդոս դուքս Սաքս-Մայնինկենի
Բետրոյ Բ կայսր Պրաղլի
Գէորգ Ե Թագաւոր Հանովրի
Գէորգ Ե իշխան Վալտերի
Գուլիելմոս Ա Թագաւոր Բրուսիոյ
Գուլիելմոս Ա Թագաւոր Վերդէմպերկի
Գուլիելմոս Գ Թագաւոր Ստորին-Նաշանգաց
Գուլիելմոս դուքս Պաւնովայի
Եղիսաբէթ Բ Թագուհի Սպանիոյ
Էռնէստ Բ դուքս Գոպուրկ-Կոթայի
Էռնէստ դուքս Սաքս-Լեյպպուրկի
Լէոբոլդ Ա Թագաւոր Պեշիոյ
Լէոբոլդ-Փրեդերիկոս դուքս Անհալտ-Տէսաւ-Գեօթէնի
Լէոբոլդ իշխան Լիբքէ-Տէգմուրի

Ծնաւ	Թագաւորեց
29 ապրիլ 1818	2 մարտ 1855
2 մարտ 1805	24 մարտ 1834
9 փետր. 1830	25 յունիս 1861
1 օգոստ. 1817	21 նոյեմբ. 1860
24 յուլիս 1817	20 օգոստ. 1839
17 դեկտ. 1800	24 դեկտ. 1803
2 դեկտ. 1825	7 ապրիլ 1831
27 մայիս 1819	18 նոյեմբ. 1851
14 յունուար 1831	15 մայիս 1845
22 մարտ 1797	3 յունուար 1861
27 սեպտեմբ. 1781	30 հոկտ. 1816
19 փետր. 1817	17 մարտ 1849
25 ապրիլ 1806	25 ապրիլ 1831
10 հոկտ. 1830	29 սեպտ. 1833
21 յունիս 1818	29 յունուար 1844
16 սեպտ. 1826	3 օգոստ. 1853
16 դեկտ. 1794	21 յուլիս 1831
1 հոկտ. 1793	9 օգոստ. 1817
1 սեպտ. 1821	1 յունուար 1851